

KONUMSAL BİLGİ SİSTEMİ İÇİN YEREL YÖNETİMLERDE RE-ORGANİZASYON İHTİYAÇLARI

Doç. Dr. Tahsin YOMRALIOĞLU ve Arş. Gör. Kemal ÇELİK
Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği Bölümü
Karadeniz Teknik Üniversitesi, 61080 Trabzon

ÖZET: Çağımızda, bilim ve teknolojiye hızlı gelişmeler kişi ve toplum hayatını etkisi altına almaktadır. Bu gelişmelerden faydalanılarak yönetim, mal ve hizmet sunumunda optimal faydanın sağlanması, kalitenin yükseltilmesi ve maliyetlerin düşürülmesi amacıyla, ekonomik ve sosyal hayatın gerekleriyle uyumlu, çeşitli değişiklikler yapma yoluna gidilmektedir. Günümüzde yerel yönetim birimlerinden belediye, kentliyi ilgilendiren tüm hizmetlerde görevli, yetkili ve sorumludur. Belediyelerde sağlıklı bilgiye hızlı erişimin sağlanması, kentsel faaliyetlerin yerine getirilmesi, konumsal bilgilerin kontrol altına alınarak düzenli bir şekilde işlenmesi ile mümkün olacaktır. Çoğu belediyelerde Harita ve Kadastro, İmar ve Planlama, Yapı Kontrol, Emlak ve İstimlak ve Fen İşleri Müdürlükleri vb. birimlerdeki konum bilgisine dayalı hizmetlerin yürütülmesi aşamasında veri temininin zorluğu ve organizasyon eksikliğinden yoğunluk yaşanmakta ve işlemler zamanında yerine getirilememekte, tapu kayıtlarının güncelleştirilmemesinden dolayı emlak vergisi kayıpları meydana gelmektedir. Gelişen teknoloji ile kentteki konumsal bilgiler, bir araya getirilerek bir bilgisayar ortamında depolanabilmekte ve işlemler bu bilgisayarlar aracılığı ile takip ve organize edilebilmektedir. Bu bildiride, Trabzon Belediyesinde konumsal veri/bilgi üreten ve kullanan müdürlük ve birimlerdeki bilgi akışı belirlenerek, konumsal bilgi sistemi için yerel yönetimlerde re-organizasyon ihtiyaçları belirlenecektir.

1. GİRİŞ

Yeni bir yüzyıla girerken uluslararası örgütlenme ve işbirliği biçimlerinin ortaya çıkması, ulaşım ve iletişim alanındaki hızlı gelişmeler, siyasal, sosyal ve kültürel gibi ilişkiler ağı karşılıklı bağımlılıklar getirmektedir. Çevre sorunlarının sınır tanımayan boyutlara ulaşması yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası boyutlarda gerçekleşen süreçler, yerel yönetimlerde de köklü değişikliklere neden olmaktadır. Günümüzde küreselleşme süreci yaşanırken, aynı zamanda yerelleşme eğiliminin güçlendiği görülmektedir. Yerelleşme süreci küreselleşme eğiliminin merkezîyetçi yapılanmasına karşı, tarihsel, kültürel ve fiziksel yerel nitelikteki hizmetleri yeniden organize ederek daha insani ve yaşanabilir bir dünyanın yaratılmasına katkıda bulunmaktadır. Gelişmeler göstermektedir ki, günümüzde sanayi toplumundan bilgi toplumuna, merkezi yönetim sisteminden yerinde yönetime geçiş hızlanmaktadır.

Nüfusu belli bir büyüklüğü ve yoğunluğu aşan, ekonomisi tarım dışı etkinliklerde yoğunlaşan ve etki alanı içinde yaşayanlara hizmet sağlayan yerleşim alanlarına kent denilmektedir [Ana Biritanica, 1988]. Kenti yönetenlerin doğru, topluma yararlı ve ekonomik karar almalarını sağlayabilmelerinde bilgi önemli bir yer tutmaktadır. Harita, plan gibi ortamlar üzerinde tutulan yol, nehir, bina, vb. dünya varlıklarına ait grafik gösterimler ile çeşitli basılı formlar üzerinde yer alan nüfus sayımı, hava sıcaklığı, seçim oy yüzdeleri vb. hakkındaki rakamlar ve yazıların her biri bilgidir. Bu bilgiler, aşağıda açıklanacağı gibi, konuma bağlı olduklarından konumsal bilgi niteliğindedir. Bilginin yönetimini insanlar yapmaktadır. Bilgi teknolojisinin veriye yönelik olmaktan çok insana yönelik olması bilgi yönetimi kavramını ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda, bilgi sistemlerinin insanla ve yönetimle ilgili yönüne ağırlık verilmesi gerekmektedir.

2. YÖNETİM ve BİLGİ İLİŞKİSİ

Bir karar verme olayında ilk gereksinim, karar verilecek olayla ilgili yeterli bilgidir. Genel olarak, tüm karar verme eylemleri bilgiye dayanır. Yönetici, planıcı, bilim adamı ve yargıç kararını bilgiye dayalı olarak vermektedir. **Bilgi**, herhangi bir nesne ya da olayla ilgili ne, nerede, nasıl, niçin, neden, ne kadar, kaç, hangisi, kim, kimle, vb. sorulardan birisinin ya da birkaçının cevabıdır. Yine **bilgi**, bir kaynaktan toplanan verilerin belirli bir amaç için bir işlemde geçirilmesi ile elde edilir. Herhangi bir nedenle bilgi söz konusu olduğunda, toplanan verilerin elde bulunanlar ile birlikte değerlendirileceği bir bilgi işlem sisteminin ürünü anlaşılacaktır.

Günümüzde bilginin önemi anlaşıldığından çağımız "**bilgi çağı**" olarak adlandırılmaktadır. Artık bir kaynak olarak kabul edilen bilgiden en iyi şekilde yararlanma yoluna gidilmektedir. Her alanda olduğu gibi, harita-destekli uygulamaların yerine getirilmesinde de bilgiden maksimum düzeyde yararlanarak bilgiyi etkili bir şekilde kullanmak gerekmektedir. Bunu gerçekleştirmek için, günümüz bilgi teknolojisinin bu alanlarda kullanılması yeterli olacaktır. Özellikle harita bilgisi olarak nitelendirilen, konuma bağımlı grafik ve grafik olmayan yazılı bilgilerin bir sistem içerisinde bütünleştirilmesi gerekmektedir. Ancak bu sayede depolanacak bilgiye hızlı ve sağlıklı bir ulaşım söz konusu olacaktır [Yomralıoğlu; Çelik, 1994]. Artan nüfusun, gelişen teknolojinin, çeşitlenen ve miktarı artan üretimlerin, sınırlı doğal kaynakların ve özellikle toprağın altı ve üstü ile en uygun biçimde kullanılması bilgiye bağlıdır [Erkan, 1987].

Bilgisayar ortamında tutulan bilgilerin zamana göre değişebilen özelliği olduğundan bu bilgilerin devamlı güncelleşmeye ihtiyaçları vardır. Verilerdeki güncelleştirme işlemi yapılmadığı takdirde, verilerin geçerliliği kaybolur. Bilgi, verilerin çeşitli yöntemler ve modellerle türlü biçimlerde işlemlere sokulması ile elde edilir. Başka bir deyişle elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucu üretilen sonuçlardır. Üretilen bilgi zamanla veri olarak da kullanılmaktadır.

Bilgi kendiliğinden oluşmaz. Dolayısıyla bilginin elde edilmesi için mutlak suretle takip edilmesi gereken bir yol, yani bir sistemin var olması gerekir ki toplanacak bilgi verimli hale dönüştürülebilir. Bilgi bazen veri sözcüğü yerine kullanılmaktadır. Veri, çeşitli aygıtlar aracılığıyla bilgisayara yazılan, harflerden ve çeşitli sembollerden oluşan işlenmemiş, ham bilgi olarak tanımlanmaktadır.

3. BİLGİ TOPLAMA ve PAYLAŞIM

Faaliyetlerin tekrarından kaçınmak ve bilgi toplamada mevcut kaynakların en iyi kullanımını sağlamak için bilgi toplama faaliyetlerinin sadece bir kez yapılacağı ve diğer organlara aktarılacağı düşünülerek düzenlenmelidir. Günümüzdeki kurum ve kuruluşlar, bilginin önemini daha iyi kavrayarak, bilgi paylaşımına ilişkin mevcut faaliyetlerde maliyeti azaltıp, verimin artmasını hedeflemiştir. Bunu gerçekleştirmek için de bilgisayardan yararlanma yoluna gidilmektedir. Belli bir alanla ilgili bilgi toplama o saha ile en yakın bağlantısı bulunan organ tarafından yürütülmelidir. Belli konudaki bilgiler idari yönetim ile planlama ihtiyacı olan çeşitli birim ve organların isteklerine cevap verebilmelidir. Çeşitli kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılayacak her konunun temel birime (merkezi) bağlı olarak düzenlenmesi güçtür. Mümkün olan çözüm her kurumun, ham bilgilerini, bunların sorumlu organlarından alarak, kendi ihtiyaçları ile ilgili kendi konumsal bilgi sistemlerini kurmasıdır [Ünal, 1987].

Bilgi sistemi aracılığı ile nelerin yapılabileceğine küçük bir örnek verecek olursak; ABD'nin Ohio eyaletindeki Cincinnati kentinde, kentin belirli merkezlerine yerleştirilen bilgisayarlı kabinler aracılığıyla, hemşehrilerine ve ziyaretçilere kent hizmetleriyle ilgili bilgiler sağlanmaktadır. Ekrandaki belirli yerlere dokunarak çalışan sistemde, bilgisayar ekranında kültürel ve sportif etkinlikler, lokantalar, alışveriş merkezleri, müzeler ve diğer bir çok konuda bilgi alınabilmektedir. Kabindeki telefon aracılığıyla, ekrandan seçilen yere doğrudan telefon edilebilmektedir [TKİB, 1993].

Yine Norveç Yerel Yönetimler Birliği, ülke çapında yaygınlaştırdığı bilgisayar ağı ile bağlandığı çok sayıda belediye binasına ya da kamu kuruluşuna yerleştirilen video terminalleri aracılığıyla, yerel yönetimleri ilgilendiren her türlü merkezi karar ya da bilgilerin aktarılmasını ve güncelleştirilmesi sağlanmaktadır. Ayrıca bu sistem aracılığıyla yerel yönetimler, ülke ölçeğinde çeşitli bilgi bankalarına ve uygulanmakta olan projeler konusundaki bilgileri kapsayacak biçimde, çok geniş bir veri tabanına ulaşabilmektedirler.

ABD'nin California eyaletindeki Santa Monica kentinde geliştirilen sistemde, evlerinde bilgisayarı olanlar, yerel yönetimin bilgisayar sistemi ile bağlantı kurarak, kentsel hizmetlerle ilgili her türlü bilgiye ulaşabilmekte, bunun yanı sıra elektronik posta kutuları aracılığıyla meclis üyelerine ve yerel yöneticilere taleplerini, görüşlerini ve eleştirilerini iletebilmektedirler. Günümüzde bu gibi örneklerin çoğaldığını görmekteyiz. Gelişen teknoloji ile bilgi sistemleri oluşturulmuş ve bunlar sınıflandırılmıştır.

4. BİLGİ TEKNOLOJİSİ ve BİLGİ SİSTEMLERİNİN SINIFLANDIRILMASI

Bilgi teknolojisi geniş kapsamlı bir tanımdır. Çeşitli biçimdeki bilginin derlenmesi, işlenmesi, saklanması, kullanılması, aktarılması ve denetlenmesi gibi bilginin yönetimine ilişkin süreçlerde kullanılan elektronik aksamın ve ilgili sistem ve yöntemlerin tümünü içerir. Bilgi teknolojisi, esas olarak, insanların birbirleriyle ilişki kurma biçimleri ve insanların bilgiye ulaşması ile ilgilidir. Bilginin amacı ve yararı nedir? İnsanlar ve kurumlar bilgiye neden bu kadar önem vermektedirler? [TKİB,1993].

Teknolojiye dayalı bilginin insanlar ve kurumlar üzerindeki en belirgin etkisi, bilgiyi kullananlara ve ondan yararlananlara sağladığı güç olmuştur. *Bilgi teknolojisi*, karar alma sürecinde temel girdileri oluşturan bilgilerin hızlı, güvenilir ve kapsamlı olmasını sağlayarak, karmaşık organizasyonların etkin ve verimli bir biçimde yönetimini kolaylaştırır. Çağdaş bilgi teknolojisinin bilgi üzerindeki işleme hızı, kullanılabilirlik, kullanım alanları ve veri hacmi etkileri, bireylerin ve kurumların planlama, uygulama ve denetleme kapasitelerini büyük ölçüde arttırmıştır. Bilgi teknolojisinden etkin olarak yararlanmak yerel yönetimlerin başarısı için ön koşul olmuştur. Bilgi teknolojisindeki gelişmelere uyum sağlaması, belediyelerin yönetim ve organizasyon yapılarında bazı önemli değişikliklerin gerçekleşmesini zorunlu kılmaktadır. Bu değişiklikler daha çok kurumsal yeniden yapılanmayı etkilemektedir.

Toplum hayatının düzenlenmesi, yönetilmesi ve iyileştirilmesi için gerek yaşanan çevreye ilişkin ve gerekse sosyal, kültürel, sağlık, eğitim vb. konularda çeşitli tür ve boyutta verilere gereksinim duyulur. Bilgi sisteminin temel işlemleri, klasik yaklaşımda olduğu gibi, verilerin toplanması, depolanması, işlenmesi, analizi ve görüntülenmesini kapsar. İşlemler klasik yöntemden farklı olarak, bilgisayardan yararlanılarak bir bütünlük içinde yürütülmektedir. Bu nedenle bilgi sistemi ihtiyaçlar için bilgi üretebilen, insan ve teknik kaynakların bir araya getirilmesiyle oluşturulan bir organizasyon olarak tanımlanmaktadır [Dale; McLaughlin, 1988].

Bilgi sistemi, organizasyonların yönetsel fonksiyonlarını desteklemek amacı ile bilgiyi toplayan, depolayan, üreten ve dağıtan bir mekanizma olarak da tanımlanır [AGI, 1991]. Böyle bir sistem klasik yazılı dokümantasyon sistemi olabileceği gibi, bilgisayar destekli bir sistem de olabilir. Böyle bir sistem ile esas amaç planlama, araştırma ve yönetim işlevlerinde kullanıcının karar-verme yeteneğini artırarak, neden ve niçinler ile en doğru kararı vermesine yardımcı olmaktır.

Özellikle bilgisayar teknolojisindeki gelişmeler bilgi sistemi kavramının günümüzde daha sıkça telâffuz edilmesine neden olmaktadır. Geniş bir uygulama alanı olan bilgi sistemleri uygulama şekillerine göre sınıflandırılmaktadır. Ancak, bilgi sistemlerine kurum ve kuruluşlar kendi uygulamaları açısından baktıklarından ve bazen de bu

sistemleri ortaklaşa kullandıklarından bilgi sistemlerinde belirgin bir sınıflandırma yapmak zordur. Bilgi sistemlerini başlangıçta iki gruba ayırmak mümkündür [Yomralıoğlu; Çelik, 1994]. Bunlar;

a) Konumsal Olmayan Bilgi Sistemleri: Bu tür bilgi sistemleri daha çok kuruma veya organizasyona yönelik yönetsel fonksiyonları içerirler. Örneğin bir kurumun çalışması için gerekli yasal düzenlemeler, çalışma prensipleri, kişilerin üstleneceği görevler ve bu görevlerin yerine getirilmesinde yine kişiler veya kurumlar arası işbirliğinin neler olduğu veya olması gerektiği hususu konumsal olmayan bilgi sisteminin kapsamı dahilindedir.

b) Konumsal Bilgi Sistemleri: Objelerin sadece koordinatı ile değil, aynı zamanda öznitelik bilgileri ile de tanımlanmasını konu alan bir bilgi sistemidir. Konumsal Bilgi Sistemlerinin en önemli özelliği, herhangi bir objenin mutlak suretle x , y , z koordinat bilgisi ile tanımlanması ve bunun yanı sıra, o objenin özelliklerini tanımlayıcı alfa-sayısal bilgisinin de var olmasıdır. Konumsal bilgi sistemleri de özelliklerine ve kullandıkları veri tiplerine göre genel olarak dört grupta toplanmaktadırlar. Bunlar;

1. Çevresel (Environmental) Bilgi Sistemi: Çevrenin fiziksel, kimyasal veya biyolojik yapısını ve bunların çevreye olan etkilerini insan-çevre ilişkisi ile irdeleyen bir bilgi sistemidir.

2. Altyapı-Mühendislik (Infrastructure) Bilgi Sistemi: Mühendislik, alt ve üst yapıları ve bunlar arasındaki ilişkileri irdeler. Yeraltı ve yerüstü tesislerin yapılması, korunması, bakım-onarım ve yerel idarelerce yapılan diğer temel hizmetlerin yerine getirilmesi bu bilgi sisteminin temel görevleridir

3. Kadastral (Cadastral) Bilgi Sistemi: Kadaströ işlemlerini esas alarak, mülkiyete ilişkin görevlerin yerine getirilmesinde, parsel bazında, arazi kullanması, planlama ve mülkiyet hakları arasındaki ilişkileri düzenler.

4. Sosyo-Ekonomik Bilgi Sistemi: Ülke veya bölge bazında sosyal ve ekonomik yapılaşma için gerekli olan bilgilerin toplanması ve işlenmesini esas alan bilgi sistemidir. Özellikle, istatistik, nüfus vb. demografik verileri ile idari bölge zonlarının tespitini kapsamına alır.

5. BELEDİYELERDE BİLGİNİN ÖNEMİ VE BİLGİ GEREKSİNİMİ

Günümüzün politik, sosyal ve ekonomik örgütlerinin giderek karmaşık yapıya bürünmeleri, bunların yönetimi ve denetiminde daha fazla bilgiye gereksinim duyulmasına yol açtığını belirtmiştik. İhtiyaç duyulan bilgi miktarı da hacimsel olarak gün geçtikçe artmaktadır. Bu denli çeşitlenen ve büyük hacimlere ulaşan bilgi yığınlarını anlamak, yorumlamak ve sunmak, gerek kapasite ve gerekse zaman bakımından olanaksızdır. Örgütlerde bu tür bilgiler ancak sistematize edilerek etkili ve verimli kullanılabilir. Genel olarak belediyelerde geçmişi hatırlamak, bugünü izleyebilmek ve geleceği planlamak amacıyla bilgiye ihtiyaç duyulur [Bensghir, 1996].

Bilgi kişisel ve örgütsel kararların temelini oluşturur. Hedeflere ulaşmak için tüm birimler düzeyinde bilgiye ihtiyaç duyulur. Ancak ihtiyaç duyulan bilginin türü, yapısı ve içeriği bu bilgiyi kullanan birimin işlevlerine göre farklılık gösterir. Belediyenin alt birimlerinde yürütmeden sorumlu yöneticilerin bilgi ihtiyaçları rutin, günlük, yürütme ile ilgili kararlar için olurken, başkanların bu ihtiyaçları uzun dönemli kararlar alma politikalar oluşturmada ortaya çıkmaktadır.

Türkiye’de belediyeler halkın imar işlerinden, sağlık ve sosyal yardıma, ulaştırmadan eğitime kadar bir çok gereksinimi karşılamakla görevlendirilmiştir. 1580 Sayılı Belediye Kanununun 15. Maddesinde de yetmiş yedi fıkra halinde belediyelerin yapmakla olduğu görevleri sayılmıştır. Belediyeler beldenin ve belde halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılayan tüzel kişiliğe sahip kuruluşlardır. Belediyelerin görevlerinden bazılarına örnek vermek gerekirse;

- Sağlık ve sosyal yardım görevleri,
 - Bayındırlık ve imar görevleri,
 - Ekonomik ve ticari hayatla ilgili görevleri,
 - Temizlik ile ilgili görevleri,
 - Belde düzeni ve esenliği ile ilgili görevleri,
 - Tarım ve veterinerliğe ilişkin görevleri,
 - Kültür, turizm ve sporla ilgili görevleri,
 - Ulaştırma ile ilgili görevleri,
 - Su ve kanalizasyon görevleri,
- şeklinde gruplandırabiliriz.

Kent toplumunun gereksinimlerine çözüm getirmek belediyelerin temel görevidir. Bu görevi ancak toplumun ihtiyaçları ve mevcut durumu ile ilgili sağlıklı bilgileri verimli olarak kullanabildiği ölçüde gerçekleştirebilir [Sanal Gazete, 1999]. Belediye hizmetleri içerisinde en yoğun çalışmalar ve sorunlar imar alanında görülmektedir. Bu hizmetler; ruhsat, emlak vergisi, çevre ve temizlik vergisi, park ve bahçe düzenlemesi, kamulaştırma, ulaşım planlaması, altyapı tesislerinin bakım ve onarımı, yol çalışmaları imar planı üretimi gibi doğrudan konumsal bilgiye ihtiyaç duyan çalışmalardır. Bu çalışmaların kısa zamanda ve ekonomik bir şekilde gerçekleştirilmesi için yöneticilerin mevcut durumu izleyebilmeleri ve sağlıklı kararlar verebilmeleri bilgi ile mümkündür.

6. İDARENİN YENİDEN YAPILANMA GEREĞİ

Ülkemizde kamu hizmetlerini görmekle yükümlü idare, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına göre faaliyet göstermektedir. Merkezi idare, esas itibariyle bakanlıklar ve bağlı kuruluşlardan, mahalli idareler; **il özel idareleri, belediyeler ve köylerden** meydana gelmektedir. Merkezi idare ve mahalli idareler, idarenin birbirini tamamlayan iki unsuru olup, kuruluş ve görevleriyle bir bütün teşkil etmektedir.

Bununla birlikte, merkezi idare ile mahalli idareler arasında hizmetlerin niteliğine uygun bir görev ve kaynak bölüşümü yapılmış değildir. İdari yapımızın en belirgin özelliği, aşırı merkeziyetçi oluşudur. Yerel nitelikteki pek çok hizmet, merkezi idare birimlerince yerine getirilmektedir. Mahalli idareler kamu hizmetlerinin ancak %12'sini görmektedir. Oysa, bu oran gelişmiş ülkelerde %50'ler civarındadır [Daşöz, 1996].

Aynı durum, merkezi idarenin kendi bünyesinde de söz konusudur. Bakanlık ve kuruluşların merkez ve taşra teşkilatları karşılaştırıldığında yetki kullanımı konusunda ağırlığın merkez teşkilatlarında olduğu görülür. Bu durum, il sisteminin etkinliğini azaltmaktadır. Bu yapı içerisinde, merkezi idare gereğinden fazla büyüyerek, hantallaşmış, mahalli idareler ise etkinlikten uzak ve merkezi idareye aşırı bağımlı bir duruma düşmüştür.

Bu durum; kaynak israfına, hizmet maliyetlerinin artmasına, hizmetlerin gecikmesine, önceliklerinin belirlenememesine, koordinasyonun sağlanamamasına, hizmetlerin yürütüm ve denetimine halk katılımının sağlanamamasına ve merkez bürokrasisinin aşırı derecede büyümesine neden olmaktadır. Verimli çalışmayan, ülke kalkınmasını ve demokrasinin gelişmesini olumsuz şekilde etkileyen bu yapının değişmesi kaçınılmazdır. Esasen, bu konuda toplum kesimleri arasında geniş bir görüş birliği bulunmaktadır. Bu bağlamda 7. Beş Yıllık Kalkınma Planında yeniden yapılanmaya önem verilmektedir.

Belediye sayısı ve nüfusu VI'ncı plan döneminde hızlı bir artış göstermiştir. Dönem sonunda 2716 belediyenin sınırları içinde yaşayan nüfus 45.6 milyona ulaşmıştır. Nüfusun %74.6'sı belediye sınırları içinde yaşamaktadır. Büyükşehir belediyeleri nüfusu ise toplam belediye nüfusunun % 42.6'sıdır. 19.04.1999 tarihi itibarıyla belediye sayısı 3215'e ulaşmıştır. Ülke nüfusunun %77'si belediye sınırları içinde yaşamaktadır. Büyükşehir belediyelerinde yaşayan nüfus belediye nüfusunun %40'ını oluşturmaktadır [DİE, 1999].

Kamu yönetiminin hem merkezi hem de mahallinde yeniden yapılanması gereği devam etmektedir. Merkezi idare ve mahalli idareler ve aynı yöredeki mahalli idare birimlerinin arasındaki koordinasyon eksikliği sürmektedir. Mahalli ve merkezi idare arasında hizmet ve kaynak dengesi kurulamamış, yerinden yönetim ilkesi çerçevesinde mahalli idareler güçlendirilememiştir. Yerel nitelikli hizmetlerin büyük ölçüde merkezi idare tarafından yerine getirilmesi, halkın ihtiyaçları doğrultusunda etkili bir programlama yapılmaması idari etkinliği olumsuz yönde etkilemekte, mahalli idarelerin idari ve mali sorunlarının çözümünü merkezi idareden beklemesine yol açmaktadır. Aşırı merkezileşme sonucu görev, yetki, sorumluluk ve kaynak dağılımı açısından karmaşık bir idari, mali ve hukuki yapı oluşmuş, kamu hizmetlerinde etkinlik, verimlilik ve rasyonel kaynak kullanımı gerçekleştirilememiştir [Resmi Gazete, 1995].

Sosyal ve ekonomik gelişme ve nüfus artışının yanı sıra belediyelerin mali teknik bakımdan güçsüz olmaları ile merkezi idarece yapılan yatırım harcamalarının geri dönüşünün olmaması, içmesuyu, kanalizasyon ve arıtma hizmetlerine olan talebi artırmaktadır. Su kaynaklarının planlanmasında, yönetiminde, korunmasında yetersizlikler devam etmekte, kuruluşlar arasında bilgi akışı ve koordinasyon etkili olarak sağlanamamaktadır. Belediyelerin artan hizmet talebine paralel olarak yatırım önceliklerini belirleyecekleri yatırımlarını projelendirerek finansman imkanlarının da belirleneceği belediye hizmetleri master planı yapmalarını zorunlu kılacak düzenleme ihtiyacı devam etmektedir. Kentsel altyapı haritalarının olmaması, içmesuyu ve kanalizasyon şebekelerinin bakım ve onarımında darboğaz oluşturmakta ve hizmet maliyetlerini artırmaktadır. Belediyeler ve mülki idareler arasında yeterli ölçüde eşgüdümün sağlanamaması sonucu kamu arazileri işgal edilmiş ve plansız bir kentleşme meydana gelmiştir [Oksal, 1997]. VII'nci beş yıllık kalkınma planı, dünyadaki hızlı yapısal değişimler ve bunların ortaya çıkardığı rekabet ve uluslararası bağımlılık sürecinde Türkiye'nin çağı yakalamak için köklü yapısal değişim ve toplumsal dönüşümlere zorlandığı bir ortamda hazırlanmıştır.

Yüksek kentleşme hızı nedeniyle, kentlerin alt ve üst yapı yatırımları sürekli olarak artan nüfusun ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmaktadır. Kentlerde fiziki plan çalışmalarına gereken önem ve öncelik verilmemiş, kent rantlarının yasa dışı yollardan paylaşımı ve kaçak yapılaşma artmış, kentsel arsa üretimi ihtiyacı karşılayamamıştır. Kentlere fazla nüfusun göç etmesiyle, işsizlik, gecekondu, altyapı eksiklikleri, çevre kirliliği, arsa ve arazi spekülasyonu gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Yerel hizmetlerin büyük ölçüde merkezi idare tarafından yerine getirilmesi, halkın ihtiyaç ve önceliklerinin belirlenmemesi, halkın tercihleri doğrultusunda etkili bir programlama yapılmaması, karar alma ve uygulamadaki idari etkinliği ve verimliliği olumsuz şekilde etkilemektedir. Mahalli idare hizmetlerinden yararlananların hizmetin bedelini ödemesi prensibi hayata geçirilememiştir. Mahalli idarelerin plan, program, bütçe ve mali analizlerini yapabilmelerine imkan sağlayacak teknikleri kazanmaları konusunda gerekli teşkilatlanmaya gidilememiştir.

Herhangi bir kurum veya kuruluşta, özellikle karar alıcılara ihtiyaç duydukları nitelik ve miktardaki bilgiyi gerekli zamanda ve gerekli yerde sağlayabilecek hizmetler ve teknolojiler sistemi olarak tanımlanan bilgi altyapısı yetersizdir. Türkiye'de halen ulusal düzeyde toplanması zorunlu ve öncelikli veriler belirlenmemiş olup veriler belirli bir standartta değildir. İstatistik altyapısı, kurumlar arası veritabanları ve bunların iletişimini sağlayan teknik metodolojilerin istenen düzeyde olmadığı görülmektedir.

7. BELEDİYEDE İLETİŞİMİN ÖNEMİ

İletişim, duygu, düşünce ve olayların anlam yüklü göstergelerden oluşmuş iletiler (mesajlar) aracılığı ile hedef konumundaki kişi ya da gruplara ortaklaştırılması, bu ilişkiler üzerinde bir etki yaratılması amacıyla başlatılan ve iletilen hedefteki etkisinin geri besleme (feedback) aracılığı ile ölçülerek yeni iletilerin kodlanması sürecidir.

Günümüz toplumlarındaki süratli örgütlenme ile koşut olarak belediyeler giderek büyümekte ve gelişmektedir. Bir yandan belediyelerin büyümesi, öte yandan teknolojinin karmaşıklaşması sonucu belediye içi iş bölümü giderek artmaktadır. İş bölümünün artması belediye personelinin karşılıklı olarak birbiriyle etkin iletişim kurmaları sonucunu doğurmaktadır. Ancak, iş bölümünün çok olması bireyleri ve kurum içi birimleri birbirinden uzaklaştırmamalıdır. Etkin bir iletişim ve koordinasyon için sıkı bir bağın kurulması gerekmektedir. Belediyenin amaçlarına ulaşabilmesi için bireysel eylemlerin düzenli, birbirleri ile uyum içinde gerçekleştirilmesi gerekir. Bu eşgüdümün başarılı bir biçimde gerçekleştirilmesi ise kuşkusuz bireyler arasında yoğun bir iletişimi gerektirecektir. İletişim olmadan belediye elemanlarının bir amaç yada amaçlara yönelik olarak uyumlu çalışmalarını düşünülemez. Belediye içinde iletişimin hayati önemine kısaca değinildikten sonra yönetim açısından iletişimin önemini belirtmekte fayda vardır.

Yönetimsel iletişim, yöneticinin uygun yargılarda bulunup, kararlar almasında temel bir öğedir. Yönetici çoğu kez bütünüyle bir iş başarısı noktasından soyutlanıp, kendisine raporların ve diğer bilgilerin ulaştığı noktada bir karar merkezi olarak çalışır. Bu iki yönlü iletişimi gerektirir. Karar alma işlevlerinin özelleştirilmesi büyük çapta, karar merkezlerine ulaşan ve bu merkezlerden giden iletişim kanallarının yeterince geliştirilmesine bağlıdır. Sadece bu gerçeğin bile, yönetimi kendi iletişim kalıplarının sürekli analiz ve değerlendirilmesinin yapılmasına inandırması gerekir. Yönetim iletişimine önem kazandıran durumlardan biri de, iletişim zincirinin bağlantılarından çoğunun, yukarıdan aşağıya (hiyerarşik yapı), aşağıdan yukarıya olmak üzere yönetim grubu içinde olmasıdır. Bir örgütün yönetilmesi esas olarak iletişim ile mümkün olmaktadır. Bu nedenle yönetimsel iletişim, örgüt içinde etkinliğin en iyi ölçüsü olmaktadır. Yapılan çalışmalara göre yöneticilerin büyük bir kısmı zamanlarının %75'ini iletişim ile harcamakta ve bu oran çoğu zaman %95'e çıkmaktadır [Gökdeniz, 1998]. Buna göre yöneticinin haberleşme yeteneklerini geliştirmek, büyük ölçüde onun yönetme yeteneğini geliştirmek demek olacaktır.

Kısaca yöneticinin başarısı büyük ölçüde iletişim yeteneğine bağlı görünmektedir. Belediye yönetiminde iletişim, yöneticilerin başarıya ulaşmalarında en önemli etkenlerden biri olduğu söylenebilir. Bu genel bilgiler ışığında belediyenin konumsal bilgi sistemi için re-organizasyon ihtiyaçlarının belirlenmesinde öncelikle mevcut durumun ortaya çıkarılması gerekmektedir.

8. BELEDİYEDE KONUMSAL BİLGİ KULLANAN BİRİMLER

Belediyelerde konumsal bilgi kullanan birimler ve bu birimlerin faaliyetlerini yürütürken ilişkide bulunduğu birimlerin en önemlileri; Harita ve Kadastro Müdürlüğü, İmar ve Planlama Müdürlüğü, Yapı Kontrol Müdürlüğü, Emlâk ve İstimlâk Müdürlüğü ve Fen İşleri Müdürlüğüdür. Bu birimlerdeki konumsal bilgi alış-verişinin standartta ve bir birileri ile ilişkide olmayışı, birimlerdeki veri alış-verişinin hızlı, ekonomik ve güncel sağlanamamasına neden olabilmektedir. Belediyenin konumsal bilgi kullanan teknik birimlerindeki öncelikle mevcut yapılanmanın ortaya çıkarılması ve yeniden yapılanmanın teknolojiye uygun şekilde oluşturulması gerekmektedir.

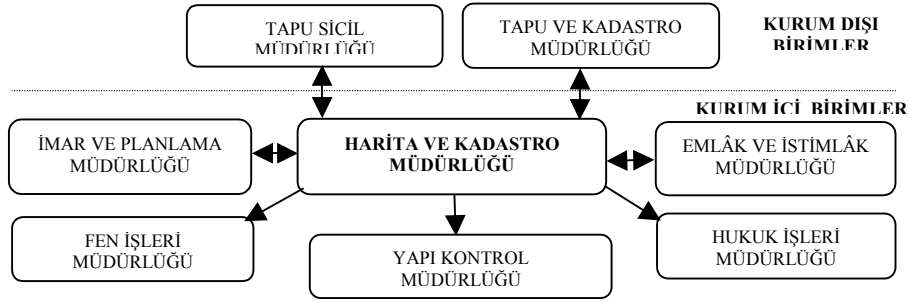
Kente hizmet eden farklı birimlerin, konuma bağlı farklı referans sistemleri, format ve doğruluktaki konumsal veriler ile yapılan analizler sonucu, üretilen yeni bilgilerin alış-verişlerinde sorunlar yaşanmaktadır. Belediye birimleri ve ilişkide bulunduğu birimlerde üretilen konumsal verilerin ortak bir referans sisteminde, belirli format ve doğrulukta veri tekrarını önleyecek ve kurumlar arası veri alış verişini kolaylaştıracak şekilde konumsal bilgi sisteminden yararlanarak yeniden yapılandırılması (re-organizasyonu) gereği ortaya çıkmaktadır. Bu amaçla belediye birimlerinden Harita ve Kadastro Müdürlüğünün mevcut veri alış veriş ve iş yükünün ortaya konulması gerekmektedir.

8.1. Harita ve Kadastro Müdürlüğü

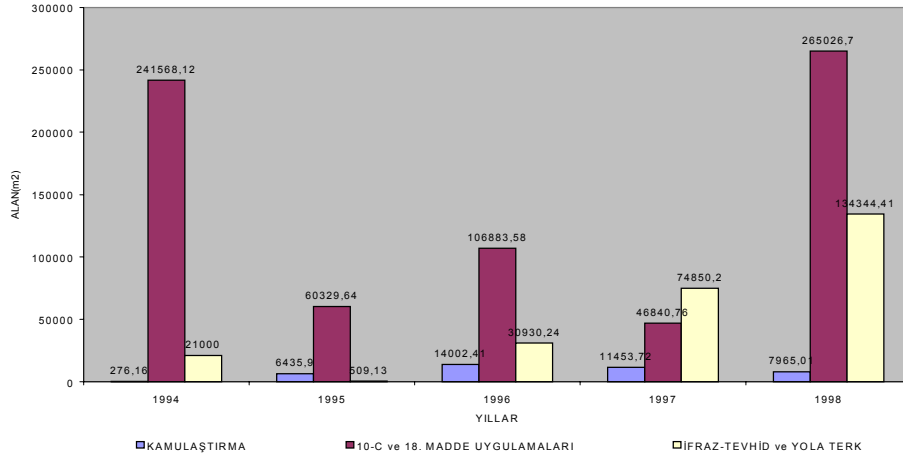
Harita ve Kadastro Müdürlüğü; gerektiği yerlerde harita yapmak veya yaptırmak, kesinleşen planları orijinal paftalarına işleyerek onaylı suretlerinin muhafazasını temin etmek, belediye ve mücavir alan hudutları içerisinde 3194 sayılı İmar Kanunu, 2942 Kamulaştırma Kanunu, 2981/3290/3366 sayılı İmar Affı Kanunu, 775 Sayılı Gecekondu Kanunu, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanunu, imar planı ve imar yönetmelikleri ile ilgili mevzuat hükümlerine uymakla yükümlüdür. Ayrıca; 1580 Sayılı Belediye Kanununun 15. maddesinde sayılan görevleri yerine getirirler.

Örnek olarak irdelenen Trabzon Belediyesi bünyesindeki Harita ve Kadastro Müdürlüğünün veri alış verişinde bulunduğu birimler Akış Diyagramı-1'de görülmektedir. Bu birimlerden Tapu Sicil ve Tapu ve Kadastro Müdürlüğü kurum dışı birimlerdir. Harita ve Kadastro Müdürlüğünün; Kamulaştırma Birimi ve İmar Uygulama Birimlerinin 1994-1998 yılları arasında yapmış olduğu faaliyetleri Grafik-1'de görülmektedir.

Akış Diyagramı-1: Harita ve kadastro müdürlüğünün veri alış-verişinde bulunduğu birimler

Grafik-1: Trabzon Belediyesi Harita ve Kadaströ Müdürlüğünde 1994-1998 yılları arasında yapılan İmar Uygulamaları (Kamulaştırma, 2981/3290 Sayılı Yasa 10-c, 3194 Sayılı Yasa 18. madde ve İfraz-Tevhid ve Yola Terk)

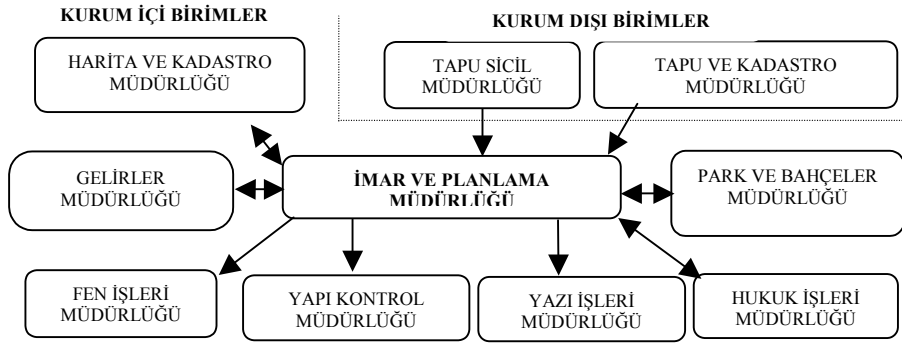
KAYNAK: Trabzon Belediyesi Harita ve Kadaströ Müdürlüğü

8.2. İmar ve Planlama Müdürlüğü

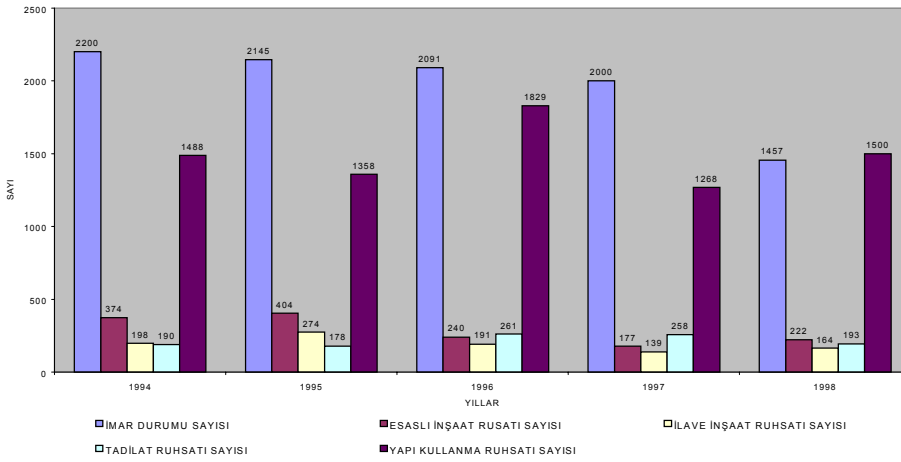
İmar ve Planlama Müdürlüğünün görevleri; 3194 Sayılı İmar Kanunu, 775 sayılı Gecekondu Kanunu, 1580 sayılı Belediye Kanunu, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Yasası, 2981/3290/3366 sayılı İmar Affı Kanunları, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanunu vb. ve bu kanunlara ilişkin yönetmelik hükümleri doğrultusundadır.

İmar ve Planlama Müdürlüğünün veri alış-verişinde bulunduğu birimler Akış Diyagramı-2'de görülmektedir. Müdürlüğün, Ruhsat Birimleri ve İmar Çizim Birimlerinin 1994-1998 yılları arası yaptığı faaliyetler Grafik-2'de görülmektedir.

Akış Diyagramı-2: İmar ve Planlama Müdürlüğünün veri alış-verişinde bulunduğu birimler

Grafik-2: İmar ve Planlama Müdürlüğü tarafından 1994-1998 yılları arasında verilen imar durumları, esaslı inşaat ruhsatı, ilave inşaat ruhsatı, tadilat ruhsatı ve yapı kullanma ruhsatları.

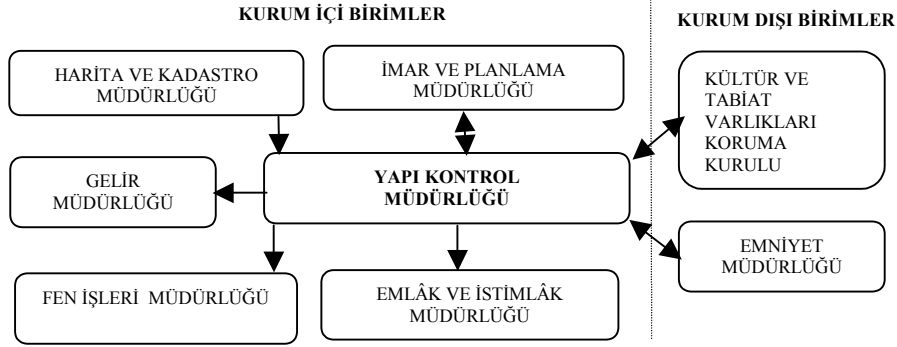
KAYNAK: Trabzon Belediyesi İmar ve Planlama Müdürlüğü

8.3. Yapı Kontrol Müdürlüğü

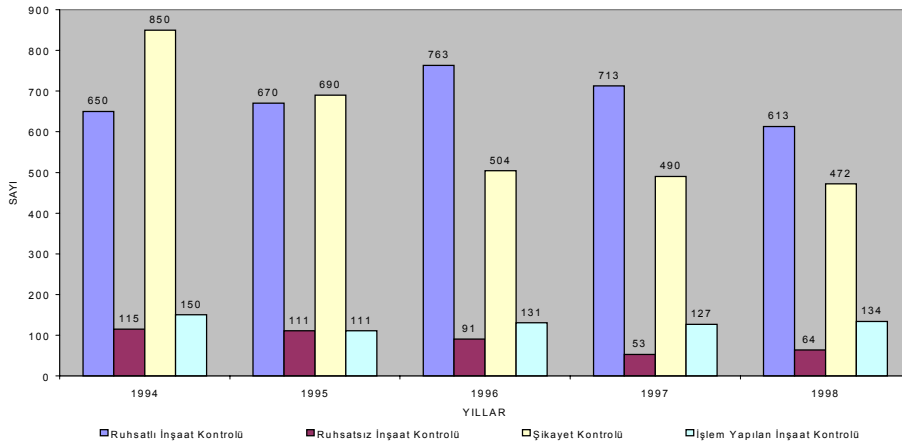
Yapı Kontrol Müdürlüğü; 3194 Sayılı İmar Kanunu ve bu kanuna ilişkin yönetmeliklerce tanımlanmış yetkilerle şehrin gecekondulaşmasını önlemek ve modern kent gelişmesini sağlamak amacıyla ruhsatsız ve ruhsat eklerine aykırı

yapılaşmaya karşı kaçak yapıların takibi ve kontrolünü yapar. Ayrıca bu birim, yıkılması gereken bina ve eklerini yıkmak ve tarihi yapılarla ilgili gereken işlemleri yapmakla yükümlüdür. Yapı Kontrol Müdürlüğü veri alış-verişinde bulunduğu birimler Akış Diyagramı-3'de görülmektedir. Bu müdürlükte de dış birim olarak Emniyet Müdürlüğü ve Kültür ve Tabiat Varlıkları Kurulunun olduğunu görmekteyiz. Yapı Kontrol Müdürlüğü tarafından ruhsatlı, ruhsatsız ve kaçak olarak yapılan inşaatların kontrol ve tespiti yapılmaktadır. Yapıların verilen ruhsata uygun olup olmadığı, İmar ve Planlama Müdürlüğünden bilgi alınarak Yapı Kontrol Müdürlüğü tarafından tespit edilmektedir. Bu müdürlük tarafından 1994-1998 yılları arasında yapılan kontrol faaliyetleri Grafik-3'de görülmektedir.

Akış Diyagramı-3: Yapı Kontrol Müdürlüğü'nün veri alış-verişinde bulunduğu birimler

Grafik-3: Trabzon Belediyesi Yapı Kontrol Müdürlüğü'nün 1994-1998 yılları arası kontrol faaliyeti

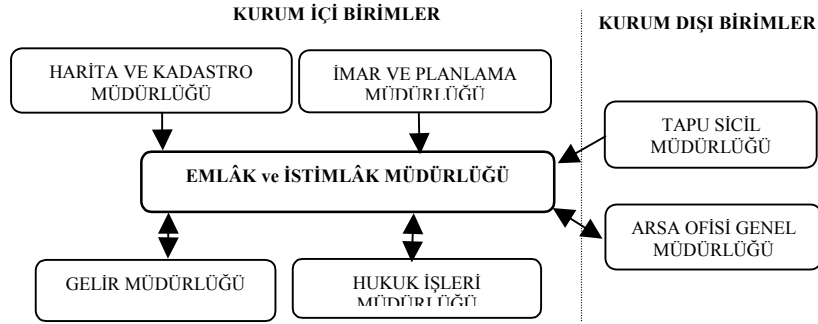
KAYNAK: Trabzon Belediyesi Yapı Kontrol Müdürlüğü

8.4. Emlâk ve İstimlâk Müdürlüğü

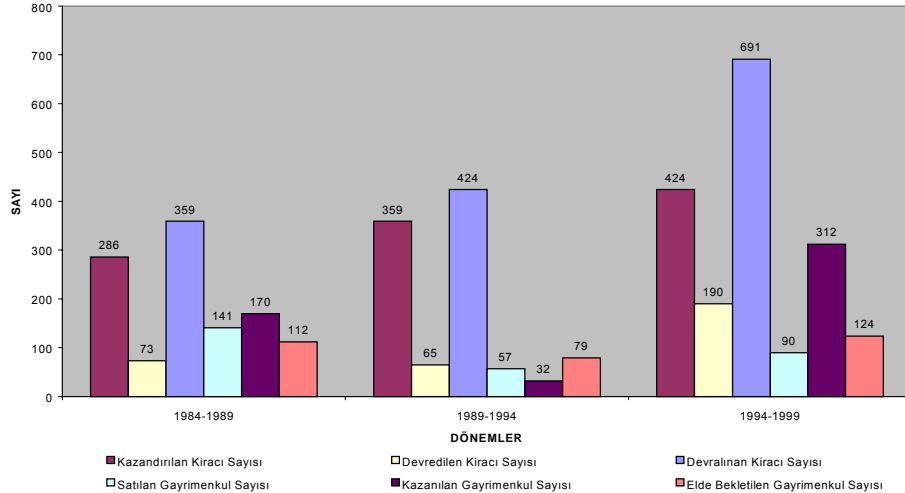
Emlâk ve İstimlâk Müdürlüğü; Belediye gayrimenkullerinin tespit ederek kayıtlarını tutmaktadır. Ayrıca gayrimenkullerin değerlendirilmesi işlemlerini 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve yürürlükte bulunan diğer kanun ve hükümlere göre yerine getirmektedir.

Emlâk ve İstimlâk Müdürlüğünün veri alış-verişinde bulunduğu birimler Akış Diyagramı-4'de görülmektedir.

Akış Diyagramı-4: Emlak ve İstimlak Müdürlüğünün veri alış-verişinde bulunduğu birimler.

Grafik-4: Trabzon Belediyesi Emlak ve İstimlak Müdürlüğünde dönemlere göre gayrimenkul değerlendirmesi

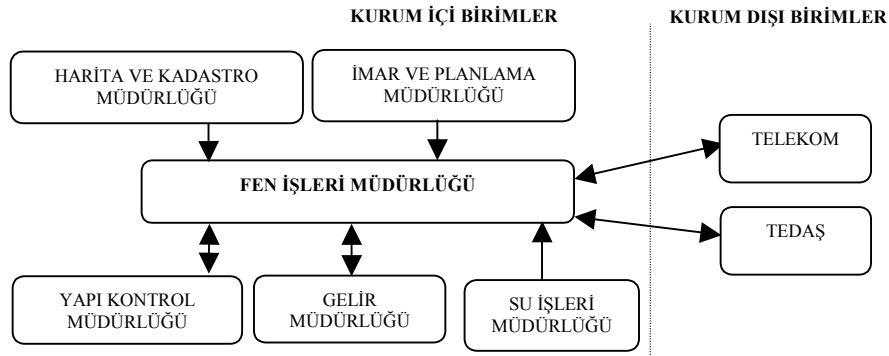
KAYNAK: Trabzon Belediyesi Emlak ve İstimlak Müdürlüğü

8.5. Fen İşleri Müdürlüğü

Belediyenin mühendislik ve altyapı çalışmalarının odak noktası Fen İşleri Müdürlüğüdür. 1580 sayılı Belediye Kanununun yürürlüğe girdiği 1930 yılından bu yana önemli değişimler göstermiş ve belediyenin içinde bulunduğu şartlara uygun olarak şekillenmiştir. Trabzon Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü'nün temel görevleri; yol hizmetleri, asfalt hizmetleri, binalara ilişkin hizmetler, iş ve taşıt araçlarına ilişkin hizmetler şeklindedir. Ayrıca, müdürlük yaptığı işlerde diğer birimlerle koordine içinde olmak ve başkanlığın vereceği diğer işleri yapmaktadır.

Fen İşleri Müdürlüğü veri alış-verişinde bulunduğu müdürlükler Akış Diyagramı-5'de gösterilmektedir. Bu müdürlükte de kurum dışı birimler bulunmaktadır. En fazla ilişkide bulunulan TEDAŞ ve TELEKOM'dur. Müdürlüğün 1994-1998 yılları arasındaki faaliyetleri de Tablo-1'de görülmektedir.

Akış Diyagramı-5: Fen İşleri Müdürlüğü'nün veri alış-verişinde bulunduğu birimler

Tablo-1: Fen İşleri Müdürlüğü'nün 1994-1998 faaliyetleri

CİNSİ		1994	1995	1996	1997	1998	TOPLAM
Taş Parke	M ²	3213	18000	29546	10964	13750	75473
Beton Parke	M ²	48857	57700	28838	10274	4042	149711
Beton Yol	M ²	21460	52300	65150	5823	25000	169733
Asfalt Yol	M ²	75977	258482	287005	250154	281841	1153459
Bordür	M	10075	4800	14060	7397	12590	48922
Merdiven	M	187	540	1640	293	650	3310
İstinat Duvarı	M ³	3232	4089	4916	4826	4290	21353
Kanal	M	7232	15683	11549	10019	35750	80233
Menfez	M	1526	2062	297	609	1285	5779

KAYNAK: Trabzon Belediyesi 1998 Yılı Faaliyet Raporu

9. İRDELEME

Trabzon Belediyesinin yapısı incelendiğinde ürettiği hizmetlerde, ilişkide olduğu birimlerle olan, veri alış-verişi istenilen hız ve doğrulukta değildir. Belediyedeki veri hareketi, kurum içindeki birimler ve ilişkide olduğu kurumlar arasında klasik yollarla sağlanmaktadır. Kurum içi veri alış-verişinin otomasyona bağlı bir bilgi sistemi ile yürütülmesi üretilen bilgilerin elle yapılmasına neden olmaktadır. Bilgisayar teknolojisindeki gelişmeler sonucunda Harita ve Kadastro Müdürlüğü kendi hizmet alanları için kullandıkları konumsal verileri bir bilgisayar ortamında toplamaya, depolamaya, işlemeye ve analizler sonucu yeni bilgiler üretmeye başlamıştır. Diğer birimlerde yapılan incelemelerde bilgi sistemine altlık teşkil edecek şekilde verilerin sağlıklı bir şekilde kontrol altına alınmadığı görülmektedir. Birimlerde bulunan bilgisayarlar yazım birimine hizmet eder şekildedir. Bu bilgisayarlar yazışmalar ve faaliyet raporları hazırlamak için kullanılmaktadır.

Harita ve Kadastro Müdürlüğünde yapılan imar uygulamaları, parselasyon, ifraz-tevhid ve yola terk vb. işlemleri imar çapları esas alınarak yürütülmektedir. Yeni oluşan durumlar orijinal altlıklara işlenememekte ve dosya sistemi ile arşivlerde tutulmaktadır. Bunun sonucunda imar paftalarının güncelliği korunamamaktadır. Sayısal verilerin olmamasından dolayı farklı ölçekte paftalar çoğaltılamamakta, numarataj çalışmalarında sokak ve cadde isimleri paftalara elle işlenmektedir. Bu Müdürlükte yapılan kamulaştırma, imar uygulamaları ve lokal işlemler bazı yıllarda yoğunluk göstermektedir. Yapılan çalışmalar neticesinde bilgisayar teknolojisi ve yazılımların yeterince kullanılmadığı anlaşılmaktadır.

İmar ve Planlama Müdürlüğü bünyesindeki en yoğun olan servisler Şehir Planlama, İmar Çizim, Yapı Kullanma ve Ruhsat servisleridir. Belediye bünyesindeki müdürlük, birim ve diğer kamu kuruluşları İmar Çizim servisinden imar durumu bilgileri almaktadır. Alınan bilgiler, yapılacak işlemin temel altlığını oluşturmaktadır. Bu birimde imar durumu vb. işlemler elle yapıldığından bilgi akışı yavaşlamakta ve yığılmalar yaşanmaktadır. Ayrıca yeni üretilen bilgilerin duyarlılıkları düşük olmaktadır. Bu birimde tadilat, revizyon çalışmaları ve yola terk işlemlerinin imar paftalarına işlenmesi yapılamamaktadır. Buna bağlı olarak diğer birimlerde yapılan işlemler (yol, kanalizasyon, su güzergâhları) imar gelişmelerinin izlenememesinden dolayı etkilenmektedir. Yapı kullanma servisi ise ruhsat servisiyle beraber çalışmaktadır. Özel bürolara yaptırılan projelere (Mimari, Statik, Sıhhi Tesisat, Elektrik vb.) ruhsat servisi memurları tarafından yapılan kontroller sonucu ruhsat verilmektedir. Binasını ruhsatlı projeye uygun olarak tamamlayan yapı sahiplerine yapı kullanma memuru tarafından Yapı Kullanma ruhsatı hazırlanmaktadır. Müdürlüğe gelen talepler (ruhsat, terk gibi) işleme sokulmadan Gelir Müdürlüğüne gönderilerek vergi beyanlarını yapıp yapmadıkları ve emlak vergi borçlarının olup olmadığı kontrol edilmektedir.

İmar ve Planlama Müdürlüğünün ilişkili bulunduğu Harita ve Kadastro Müdürlüğü arasında bilgi alışverişi çok yavaş olmaktadır. Harita ve Kadastro Müdürlüğünde yapılan konuma bağlı uygulamalar (tevhid-ifraz) ile ilgili bilgilerin İmar ve Planlama Müdürlüğünce yapılan planlamalarda gerekli olmasına rağmen, iki müdürlüğün bilgi teknolojisi kullanılarak birbirine bağlı olamamasından, iletişimsizlikler ortaya çıkmaktadır. Anlamlı bir sistem için belediye sınırları içinde bulunan kadastral altlıkların Tapu ve Kadastro Müdürlüğünce sayısallaştırılarak bilgisayar ortamında depolanmalı ve yasal işlemlerden sonra belediyenin kullanımına açılmalıdır. Mevcut kadastral altlıklardaki değişikliklerin izlenmesi için Tapu ve Kadastro Müdürlüğü arasında bilgi paylaşımı olması gerekmektedir.

Belediye birimlerindeki faaliyetlerinin incelenmesinde; İmar ve Planlama Müdürlüğü ve Yapı Kontrol Müdürlüğü ile koordinasyona dayalı çalışmadıkları görülmektedir. Konumsal bilgiler sistemli bir şekilde tutulmadığından kentin alt ve üst yapı tesis ve şebekelerine hakim olunamayarak bu türden yerlerin bakım-onarım ve yenilenmesi için zamandan ve maliyetten büyük ölçüde israf edilmektedir. Belediye birimlerinde, imar, kadastro, yapı ruhsatı, vergi, ceza, vb. hizmetlerde istenen verimin alınmadığı anlaşılmaktadır. Verilen esaslı inşaat, ilave inşaat ve tadilat ruhsatlarının arşivi yapılırken bir sistem kullanılmamıştır.

Yapı Kontrol Müdürlüğü ile İmar ve Planlama Müdürlüğü arasında verilen ruhsat sayılarının dinamik olarak izlenememesinden dolayı tespitler arazi kontrolleri sayesinde yapılabilmektedir. Yapımı devam eden inşaatların hangi aşamada olduğu tutulamamaktadır.

Emlâk ve İstimlâk Müdürlüğünde gayrimenkullerin kiraya verilmesi satılması ve satın alınması işlemleri yürütülmektedir. Kamulaştırma işlemleri ve değer tespitleri Harita ve Kadastro Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır. Fen İşleri Müdürlüğü kamu hizmeti için her türlü inşaat projelerini yapmakta ve yaptırmaktadır. Etüd-Proje İnşaat Şefliği çevre düzenleme, sosyal ve kültürel tesis projeleri hazırlamaktadır. Bu projelere altlık oluşturan farklı ölçekteki imar planları İmar ve Planlama Müdürlüğünden temin edilmektedir. Yapılan işlemlerin bilgisayar teknolojisi ve yazılımlardan yararlanılmadan yapıldığı tespit edilmiştir.

Yapılan incelemede birimlerin görevlerini yerine getirmede bilgi bindirmesinin olmadığı tespit edilmiştir. Emlâk ve İstimlâk Müdürlüğünün yaptığı işlemlerin çoğunun Harita ve Kadastro Müdürlüğü tarafından yerine getirildiği bu birimin adı istimlâk olduğu halde kamulaştırma yapmadığı düşüncesiyle şeflik olarak Harita ve Kadastro Müdürlüğüne bağlanmasının uygun olduğu görülmektedir. Yine yapı denetiminin sağlıklı olabilmesi için Yapı Kontrol Müdürlüğünün Şeflik olarak İmar ve Planlama Müdürlüğüne bağlanmasının uygun olacağı anlaşılmaktadır.

10. SONUÇ

Yerel yönetimlerde bilgi altyapısı genelde yetersizdir. Kullanılabilir bilgiyi sağlayabilecek, altyapı sisteminin geliştirilmesi gerekmektedir. Bilgi altyapısı sistemi ile ilgili kurumlar arası organizasyon ve koordinasyona ilişkin sorunların çözümüne yönelik bir yapılanmaya ihtiyaç vardır. Kurumların veri tabanları geliştirilmesinde ve işletiminde birbirine uyumlu yöntemler ve yapılar kullanmaları sağlanarak kurum ve kurumlar arası veri iletişimi etkin bir düzeye çıkarılmalıdır. Kurumların bilgi paylaşımında öncelikli bilgiler ve sektörler belirlenerek kurumlar arasında bilgi paylaşımı sağlanmalıdır.

Gelişen teknolojinin her alana girdiği ve ucuzladığı günümüzde belediyelerin, bilgi sistemi olanaklarından yararlanarak kente ve kentliye daha iyi hizmet sunmak için bilgi sistemlerine geçmesi artık kaçınılmazdır. Ancak ülkemizde henüz koordinasyonun sağlanarak bir standardın oluştuğunu söylemek güçtür. Bazı belediyeler kendi ihtiyacını giderecek şekilde konumsal bilgi sistemini kurmaya başlamıştır. Belediyelerde gaz, su, emlak, çevre temizlik, imar, harita servislerinde münferit bilgi sistemlerinin kurulmaya başladığını görmekteyiz. Mevcut sistem analizini yapmadan, pilot uygulamalar gerçekleştirilmeden oluşturulan konumsal bilgi sistemleri ekonomik kayıplara neden olabilecektir. Aynı bilgilerin farklı birimlerde üretilmesi bilgi karmaşasına neden olacaktır. Kentte yaşamın farklı kılınması, bilgilerin tek anlamlılığının sağlanarak konumsal bilgi üreten ve kullanan birimlerin konumsal bilgi sistemi için yeniden yapılandırılması (re-organizasyon) ile mümkün görülmektedir. Bilgi sistemlerinin hizmet sunma süreci üzerindeki etkisi büyüktür. Teknolojik gelişim ve değişim artık günümüzde bir yaşam tarzına dönüştüğünden, bu sürece uyum sağlama yerel yönetimin vazgeçilmez bir özelliği olmak zorundadır. Bu değişikliğe uyum sağlayabilmek için organizasyon yapısında gereken değişiklikler yapılarak, geleneksel bilgi akış sistemleri teknolojiye uygun hale getirilmelidir.

Konumsal bilginin bir uygulamaya ait olması halinde diğer uygulamalar için aynı bilgiye erişimde güçlük çıkabilmektedir. Aynı bilginin belediyede birden fazla birim içinde yer alması tutarsız bilgilerin doğmasına neden olabilmektedir. Yeni uygulamalar için konumsal bilgi sistemi tasarımları, mevcutları yeniden tasarlamayı gerektireceği için fazla maliyete neden olabilir. Herhangi bir uygulamaya ait konumsal bilgi, o uygulama için geliştirildiğinden, bir başka iş için yapılacak sorgulama ve analiz yapma, zor ve maliyetli olabilir. Bu tür sorunlara meydan vermemek için, konumsal bilgiyi belediyenin bir kaynağı olarak ele almak ve konumsal bilgi ihtiyaçlarını belediye düzeyinde belirlemek gerekir. Böylece belediyenin çeşitli birimlerinde tutulan ortak bilgiyi kolaylıkla sorunsuz paylaşma olanağı elde edilir.

KAYNAKLAR

- AGI, (1991), *GIS Dictionary*, Ver.1.1, Association for Geographical Information Standards Committee Publication, UK.
- Bensghir, K. T. (1996), *Bilgi Teknolojileri ve Örgütsel Değişim*, TODAİE, Ankara.
- Daşöz, H. İ. (1996), *İdarenin Yeniden Yapılanma Gereği ve Bu Amaçla İçişleri Bakanlığınca Hazırlanan Kanun Taslağı'nın Öngördüğü Düzenlemeler*, İller ve Belediyeler Dergisi, Sayıl 604, Ankara.
- Erkan, H. (1987), *Türkiye Koşullarında Toprak Bilgi Sistemi Üzerine Düşünceler*, I. Harita Kurultayı, TMMOB, Ankara.
- Gökdeniz, İ. (1998), *Örgütlerde İletişim*, Yerel Yönetim ve Denetim, Cilt 3, Sayı 3, Ankara.
- Dale, P., McLaughlin, J. (1988), *Land Information Management*, Oxford University Press, Oxford.
- Oksal, M. (1997), *7. Beş yıllık Plan Hedefleri*, Belediye dergisi, Sayı 9, Ankara .
- Sanal Gazete, (1999), *Belediyeler ve GIS*, Sayı: 2, Yıl: 4, Ankara.
- Resmi Gazete, (1995), *Yedinci Beş Yıllık (1996-2000) Kalkınma Planının Onaylandığına İlişkin TBMM Kararı*, Karar No: 374, Sayı: 22354
- TKİB, (1993), *Yerel Yönetimin Geliştirilmesi Programı El Kitapları Dizisi*, Sayı:12, Ankara.
- Ünal, N. (1987), *Arazi-Bina ve İmar Uygulamaları Konusunda Bilgi Sistemleri ve Sorunları*, I. Harita Kurultayı, TMMOB, Ankara.
- Yomraloğlu, T., Çelik, K. (1994), *GIS?*, 1. Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemleri Sempozyumu, Bildiriler, KTÜ, Trabzon.